

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
CENTRUL EDUCAȚIONAL PRO DIDACTICA

CURRICULUM OPȚIONAL PENTRU CLASELE DE GIMNAZIU ȘI LICEU
Titlul disciplinei: EDUCAȚIE PENTRU ECHITATE DE GEN ȘI ȘANSE EGALE
Aria Curriculară: DISCIPLINE SOCIOUMANE

Autori:
Viorica Goraș-Postică, dr. hab. conf. univ.
Loretta Handrabura, dr. conf. univ.

Chișinău
2015

PRELIMINARII

Educația de gen, spre deosebire de alte tipuri de “noi educații” - civică, ecologică, pentru înțelegerea diversității etnice, a toleranței, pentru dezvoltarea comunitară etc. - este, deocamdată, modest prezentă în școală. Ea rămîne un concept vag atît pentru cadrele didactice și instituțiile de învățămînt de toate nivelurile, cît și pentru celelalte instituții sociale și societatea civilă. Chiar și unele persoane care se declară inițiate în problematica de gen, feministe sau antifeministe, avansează idei și argumente de multe ori confuze și eronate în acest sens. De ce?

Explicația este simplă. Noul demers, centrat pe egalitatea de șanse pentru femei și bărbați și relații de parteneriat între cele două genuri sociale - oricît de convingător ar fi chiar și pentru unii bărbați conservatori și prioritar pentru statutul actual al femeii, angajată plenar nu numai în viața privată, ci și în cea publică (și, cu toate acestea, invizibilă, marginalizată, anonimă, discriminată) - este vehiculat mai mult la nivel de concept și sporadic, fiind insesizabil în practică. Această reticență conștientizată rezultă din refuzul ambilor actori sociali, femeia și bărbatul, de a recunoaște că sistemul lor de cunoaștere privind natura relațiilor umane, rolurile, nevoile este depășit și trebuie revizuit.

Prin urmare, modelele prestabilite de secole și preluate ca singura normă valabilă sînt desuete și trebuie operate schimbări valorice la nivelul mentalității dominant patriarhale. Refuzul la schimbare și modernizare este un proces firesc. Bărbații se opun ideologiei feministe, deoarece pierd puterea și, implicit, hegemonia în decizii și norme și, desigur, controlul. Femeile ezită încă, în marea lor majoritate, din mai multe motive: confort, necunoașterea drepturilor și șanselor, incertitudine și slaba conștiință de sine.

Cunoașterea problemei și sensibilizarea cadrelor didactice în ceea ce privește discordanța între structura patriarhală a societății, diviziunea muncii în funcție de gen, noua ordine socială constituie primul pas spre schimbare. Acesta a fost făcut în ultimii cinci ani la noi de mai multe organisme internaționale și ONG-uri prin intermediul unor politici publice axate pe diverse probleme de gen: egalizare socială a genurilor, lupta împotriva violenței domestice, a șomajului și sărăciei feminizate, a traficului de femei etc.

Mesele rotunde, seminariile și training-urile realizate aproape pe întreg teritoriul republicii, acțiunile publice, campaniile publicitare în mass-media, sondajele, primele studii de gen puse în circulație “au spart gheața”. Impactul este însă segmentat și insesizabil. Despre rezultate reale vom putea vorbi abia atunci cînd educația de gen va deveni obiectiv de referință nu doar în proiecte, ci, în același timp, unul constant și în învățămînt, cultură, politică, mass-media. În domeniul educației au

mai fost făcute cercetări la sfârșitul anilor 60 ai secolului trecut de către reprezentanții pedagogiei critice (L.Aitiser, P.Bordeanu, B.Bernstein), care demonstrează că instituțiile de învățământ nu sînt mijloace de adaptare și integrare socială a personalității ci un mecanism de reproducere a relațiilor sociale tradiționale , a inegalității sociale. Scopul pedagogiei critice - lichidarea inegalității genurilor în învățământ – rămîne actual și în noile condiții, în care „unitățile de învățământ trebuie să devină o sursă a transformărilor sociale și a emancipării” ambelor genuri, pentru a construi un stat cu o democrație participativă veritabilă și matură. Educația de gen, în acest sens, reprezintă o modalitate de schimbare a conștiinței sociale ce conduce la reconsiderarea concepției de viață, extinderea libertății de alegere, oferind șanse egale de autorealizare a potențialului individual feminin și masculin.

REPERE CONCEPTUALE ALE DISCIPLINEI

Asigurarea echității de gen și a egalității de șanse a devenit unul dintre dezideratele majore ale timpului, chiar dacă instituțiile principale de socializare a individului (familia, școala de toate nivelurile, mass-media etc.) vehiculează în continuare valori și principii tributare culturii patriarhale. Fiind un concept nou, în mare parte necunoscut în societatea noastră, principiul echității de gen și acordării șanselor egale este neglijat în mai multe domenii, subapreciindu-i-se impactul social. Pentru a realiza cu succes respectivul deziderat în societate, este foarte important să se promoveze integrarea lui eficientă în procesul de învățământ, prin aceasta asigurându-se implementarea unor politici educaționale de gen.

Pînă în prezent au fost făcute încercări de a familiariza factorii de decizie din domeniul educațional, precum și profesorii școlari și universitari cu importanța abordării și promovării principiului echității de gen și acordării de șanse egale în demersul didactic, una dintre cele mai importante contribuții fiind și publicația “Modele și valori de gen în învățământul public din Republica Moldova”. Lucrarea a fost elaborată în rezultatul unei expertize temeinice a manualelor școlare din toate ariile curriculare. În timp ce curriculumul școlar a rămas insuficient abordat, analiza manualelor a permis identificarea mai multor dezechilibre în ceea ce privește construcția genului la băieți și fete ca o categorie socio-culturală, precum și un șir de deficiențe în ceea ce privește respectarea și promovarea principiului echității de gen și oferirii de șanse egale în manualele supuse expertizei și a facilitat procesul de identificare/formulare a unui număr de probleme care necesită o abordare directă și adecvată în domeniu.

Probleme identificate:

- Abordare și promovare insuficientă a principiului echității de gen și oferirii de șanse egale în curriculumul național și în manualele în uz;
- Lipsa unor analize/studii detaliate, precum și a unor recomandări eficiente în ceea ce privește respectarea și cultivarea prin valorile socio-culturale vehiculate a principiului echității genurilor și oferirii de șanse egale în curriculumul național și în manualele respective;
- Cunoștințe insuficiente și abilități limitate ale profesorilor școlari (la discipline sau diriginți) cu privire la definirea dimensiunii de gen în domeniul educațional, identificarea manifestărilor acestora în procesul didactic, precum și utilizarea unor tehnici specifice, elaborate cu scopul de a oferi o educație non-discriminatorie în baza egalității dintre genuri și oferirea șanselor egale băieților și fetelor atât în mediul public, cât și în cel privat, unde dezechilibrul și discriminarea de gen sunt mai evidente;
- Cunoștințe și abilități insuficiente ale profesorilor școlari și diriginților de a elabora activități didactice/extracurriculare sau materiale didactice care să țină cont de complementaritatea celor două genuri și unitatea lor prin diferențele pe care le comportă și să promoveze cu succes principiul oportunităților egale, neglijat la noi din necunoaștere;

COMPETENȚE CHEIE/TRANSVERSALE DEZVOLTATE ÎN CADRUL DISCIPLINEI

1. Competențe interpersonale, civice, morale
2. Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)
3. Competențe de învățare/a învăța să înveți
4. Competențe acțional-strategice
5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare

COMPETENȚA GENERALĂ: COMPETENȚA SOCIALĂ DE GEN**COMPETENȚELE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI:**

- Determinarea specificului echității de gen
- Identificarea manifestării de gen în diferite domenii ale vieții sociale
- Aplicarea echității de gen în diferite sfere ale vieții sociale

- Manifestarea unei atitudini echitabile și responsabile în viața socială
- Respectarea normelor internaționale și naționale în domeniu

CONȚINUTURI RECOMANDATE

Teme	Număr de ore (orientativ)
Capitolul I. Identitatea de gen	9
1. Auto- și heteroimaginea în construcția identității de gen. Eu/noi și ei: unde se termină noi și de unde începe alteritatea?	1
2. Caracteristicile stereotipice de gen cel mai frecvent asociate bărbaților. Caracteristicile stereotipice de gen cel mai frecvent asociate femeilor	1
3. Relația bărbat-femeie. Deosebirile dintre femei și bărbați	1
4. Percepția genului. Identitatea masculină	1
5. Formula „magică” a feminității. Realitățile culturale și genul	1
6. Feminizare și masculinizare. Lacrimile - o slăbiciune de gen?	1
7. De ce iubim femeile? Majoratul și echitatea de gen	1
8. Formele de degradare a femeii și femininului/bărbatului și masculinului. Hărțuirea sexuală, violența domestică, traficul de ființe umane	1
9. Empatia de gen	1
Capitolul II. Socializarea de gen	4
10. „Nu te naști, ci devii femeie/bărbat” (Simone de Beauvoir). Dimensiunea de gen a literaturii	1
11. Modele de gen în artă . Mesajul de gen al publicității	1
12. Presa ca instituție media importantă pentru educarea, instruirea și cultura generală a individului. Instituția modei și genul	1
13. Între „norma” nescrisă și realitățile curente. Bancuri cu și despre feme/bărbați	1
Capitolul III. Modele și valori de gen	8
14. Fetele învață de la mama ce înseamnă să fii femeie, iar de la tata află	1

cît valorează ca femei. Atribuțiile și conotațiile genului în istorie	
15. Statutul femeii de-a lungul istoriei. Parteneriatul de cuplu	1
16. „Libertatea este un bun care ne face să ne bucurăm de celelalte bunuri” (Montesquieu). Imaginea biblică a femeii	1
17. Imaginea biblică a bărbatului . „Lumea merge pe dos și datorită femeilor care se înghesuie să preia cumva locul și funcțiile bărbaților”?	1
18. Imaginea în oglindă. Rolul tradițional al femeii în viața domestică	1
19. Idealuri feminine, idealuri masculine. Părinții noștri ca modele de gen în viață	1
20. Modele de gen. Rolul familiei în formarea identității de gen	1
21. Dacă aș fi... Roluri de gen. Unicul defect al femeii	1
Capitolul IV. Public – privat	6
22. Raportul de gen al piramidei sociale. Democrația participativă	1
23. Există în Republica Moldova o egalitate reală între femei și bărbați? Argumente în favoarea egalității în drepturi a femeilor și bărbaților	1
24. Șanse egale pentru femei și bărbați. Echitatea de gen promovată și protejată prin lege	1
25. Femeia și bărbatul. Roluri sociale. Veniturile bănești și echitatea de gen	1
26. Discriminarea de gen în sfera publică și privată. Activități profesionale feminine și activități profesionale masculine	1
27. Cine și ce face în familia mea? Echitate de gen în familie	1
Capitolul V. Echitate de gen și șanse egale în și prin educație	4
28. Egalitatea de gen - tendințe mixte ale tranziției. Rolul studiilor în promovarea echității de gen	1
29. Fetele în procesul de învățământ din Republica Moldova. Ponderea femeilor/bărbaților pedagogi în școală	1
30. Femeile în procesul educațional. Importanța mediului în formarea echității de gen	1
31. Studiu de caz. Cotiujenii Mari	1
Capitolul VI. Participarea politică	3

32. Politica și echitatea de gen. Reprezentativitatea bărbaților/femeilor în organele de decizie ale Republicii Moldova	1
33. Femeile în politică. Problemele și obstacolele participării femeilor în politică	1
34. Parteneriatul de gen în viața politică. Ideologii de gen	1

SUGESTII METODOLOGICE

- În demersul didactic de față vom aborda educația de gen legată direct de activitatea cotidiană a școlii, deoarece ea „constituie un spațiu în care se șlefuiesc sufletele umane, de aceea, în calitate de instituție publică, joacă un rol primordial în realizarea unei transformări a percepției publice, privind educația de gen.”¹
- Vom începe cu cercetarea/examinarea problematicii din perspectiva subiectului educației – copilul, cu relevarea identității de gen, și vom continua cu o diversitate amplă de abordări, relevante din perspectivă de gen.
- *Educația de gen poate fi implementată inclusiv prin demers disciplinar și infuzional atât prin dimensiunile tradiționale ale educației (educația intelectuală, morală, estetică, fizică, tehnologică, religioasă și sexuală) cât și prin noile educații, definite în programele UNESCO și adoptate în ultimele decenii ca „răspunsuri ale sistemelor educaționale la imperativele lumii contemporane” de natură politică, economică, ecologică, demografică, sanitară etc. Din palmaresul noilor educații au relevanță de gen următoarele:*
 - *Educație pentru bună înțelegere, pace și cooperare*, care promovează formarea aptitudinilor și atitudinilor civice de abordare a problemelor sociale prin dialog și participare activă;
 - *Educație pentru participare și democrație*, care vizează formarea și cultivarea capacităților de înțelegere și de aplicare a democrației la nivelul principiilor sale valorice de conducere socială eficientă și al instituțiilor sale recunoscute la scară universală, ce promovează drepturile omului;
 - *Educație pentru tehnologie și progres*, care include formarea și cultivarea capacităților și a atitudinilor deschise în direcția aplicării cuceririlor științifice în condiții economice, politice și culturale specifice societății postindustriale de tip informațional;

- *Educație pentru comunicare și mass-media*, care vizează formarea și cultivarea capacității de valorificare culturală a informației transmise de presă, radio, TV etc. în condiții de diversificare și de individualizare, care solicită o evaluare pedagogică responsabilă la scara valorilor sociale;
- *Educație pentru schimbare și dezvoltare*, ce prevede formarea competențelor de adaptare rapidă și responsabilă a individului la condițiile inovațiilor și ale reformelor sociale din sec. al XXI-lea;
- *Educație sanitară modernă*, care vizează formarea și cultivarea competențelor de proiectare și organizare rațională a vieții în condițiile rezolvării unor probleme specifice educației pentru petrecerea timpului liber, educației casnice moderne, educației nutriționale, educației sexuale etc.

Așa cum noile educații sînt centrate, mai ales, asupra unor obiective și mesaje noi, care determină conținuturile și strategiile educației în condițiile lumii contemporane, educația de gen vine cu noutate de conținut și metodologică. Conținuturile specifice educației de gen sînt integrabile la toate nivelurile, dimensiunile și formele educației, în funcție de particularitățile acestora, de vîrsta elevilor și de specificul social al fiecărui sistem educațional. Metodologia valorificării educației de gen vizează toate dimensiunile educației și formele educației (formală, nonformală, informală). Procesul declanșat stimulează trecerea de la demersuri specifice și înguste la demersuri globale inter- și transdisciplinare, ce permit abordarea profundă și personalizată a unor probleme sociale care cer soluții concrete: pacea, democrația, justiția socială, dezvoltarea, echitatea, mediul, alimentația, sănătatea, protejarea copiilor și a tinerilor etc.

Implementarea educației de gen presupune elaborarea și aplicarea unor strategii pedagogice și sociale speciale prin diverse demersuri didactice, prevăzînd înnoirea calitativă a raportului metodologic educator-educat. Conform opiniei lui S. Cristea, dintre demersurile didactice „cel mai interesant și mai promițător, dar și mai greu de pus în aplicare” este demersul transdisciplinar. Lecțiile de sinteză, seminariile etice, conferințele tematice, dezbaterile ideologice, concursurile școlare, facilitate de echipe de profesori, pot avea impact deosebit.

Abordarea metodologică a disciplinei opționale date se va axa pe interactivitate, axate pe însușirea următoarei terminologii:

- ◆ **Psihopedagogia relațiilor interpersonale** semnifică educarea unui ansamblu complex de tipologii a relațiilor din diverse perspective care vizează raporturile dintre două sau mai multe persoane.

- ◆ **Comunicarea interpersonală calitativă** se întemeiază pe principiul cooperării și politeții , pe un fond sufletesc echilibrat, sănătos (mental și afectiv) al conlocuitorilor, într-o atmosferă de respect și încredere reciprocă. (Apud G. Albu)
- ◆ **Noile educații** sînt definite în programele UNESCO și adoptate în ultimele decenii, ca „răspunsuri ale sistemelor educaționale la imperativele lumii contemporane” de natură politică, economică, ecologică, demografică, sanitară etc.
- ◆ **Educația axiologică** – educație „prin” și „pentru” valori.
- ◆ **Univers axiologic** – totalitatea valorilor cu care este înconjurat omul ca fiind socială.
- ◆ **Educația pentru bună înțelegere**, pace și cooperare promovează formarea aptitudinilor și a atitudinilor civice de abordare a problemelor sociale prin dialog și participare activă.
- ◆ **Educația pentru participare, democrație și respectarea drepturilor omului** vizează formarea și cultivarea capacităților de înțelegere și de aplicare a democrației la nivelul principiilor sale valorice de conducere socială eficientă și a instituțiilor sale recunoscute la scară universală, care promovează drepturile omului.
- ◆ **Educația pentru toleranța** promovează formarea unor atitudini și comportamente pline de respect , înțelegere și acceptare a diferențelor umane și culturale.
- ◆ **Educația de gen** se axează pe formarea identității și sensibilității de gen și pe depășirea atitudinilor tradiționale stereotipizate cu privire la socializarea de gen, promovînd echitatea de gen și de șanse egale.
- ◆ **Pedagogia de gen** constituie totalitatea abordărilor, orientate spre a ajuta tînăra generație și nu numai să se simtă confortabil în societate, integrîndu-se adecvat în baza autoidentificării ca băiat / bărbat sau fată / femeie. (Apud V. Lungu)
- ◆ **Toleranța** este respectul, acceptarea și aprecierea bogăției și diversității culturilor lumii noastre, felurilor noastre de expresie și manierelor de exprimare a calității noastre de ființe umane. Ea este încurajată prin cunoașterea, deschiderea spiritului, comunicație și libertatea gîndirii, conștiinței și credinței. Toleranța este armonia în diferențe. Ea nu e doar o obligațiune de ordin etic; ea e, de asemenea, și o necesitate politică și juridică. Toleranța e o virtute care face ca pacea să fie posibilă și care contribuie la înlocuirea culturii războiului cu o cultură a păcii.
- ◆ **Toleranța interpersonală** rezidă în acceptarea modului de viață, a comportamentului, a convingerilor unei alte persoane, care, în viziunea celuiilalt, nu procedează corect. Acest fel de toleranță nu este legat de alți parametri decît de comportamente și atitudini. Cel pe care-l

toleranță poate să ne fie rudă de sânge, de aceeași etnie, vîrstă, confesiune, educație, nivel de studii și de trai, dar conflictele se iscă în bază de neacceptare a acțiunilor sau a spuselor celuilalt.

- ◆ **Toleranța de gen** promovează egalitatea și echitatea dintre bărbați și femei în diverse domenii ale vieții, începînd cu mediul familial și terminînd cu cel politic.
- ◆ **Toleranța socială** promovează respectarea și acceptarea persoanei, indiferent de statutul social și de starea ei materială. În mediul școlar, e bine ca profesorii să fie atenți la cerințele cărora nu le pot face față toate familiile din care provin elevii (rechizite, cărți, uniformă sau excursii costisitoare etc.).
- ◆ **Prejudecățile** sînt opinii preconcepute, de cele mai multe ori eronate și defavorabile, impuse de mediu sau de educație. Ele pot fi îndreptate asupra unor persoane sau grupuri sociale.
- ◆ **Stereotipurile** sînt manifestări comportamentale ale prejudecăților. Acestea se edifică pe o idee preconcepută, neîntemeiată pe date precise, ci doar pe informații neverificate, care se impune membrilor unui grup.
- ◆ **Discriminarea** este un comportament negativ nejustificat, în raport cu grupuri sau persoane (în dependență de rasă, sex, etnie etc.).
- ◆ **Discriminarea pozitivă** semnifică asumarea unei politici, în mod deliberat, care urmărește acordarea unui tratament preferențial anumitor grupuri sociale dintr-o societate (minorități sociale) în baza faptului că acestea au fost, pentru o semnificativă perioadă de timp, dezavantajate prin politici guvernamentale sau ca rezultat al uneia sau al mai multor prejudecăți populare.
- ◆ **Comportamentul asertiv** se caracterizează prin aceea că nu se încalcă nici drepturile personale, nici ale celorlalți, subiectul exprimîndu-și sentimentele și preferințele într-un mod deschis și într-o manieră socialmente adecvată. Acest mod de comportament se caracterizează printr-o atitudine de respect față de sentimentele celorlalți și facilitează comunicarea bilaterală. Din comportamentul asertiv face parte:
 - respectarea sentimentului stimei de sine și al celuilalt;
 - nedisconsiderarea trebuințelor celorlalți;
 - motivarea corectă al interlocutorului nostru;
 - respectarea imaginii interlocutorului;
 - obținerea conexiunii inverse.
- ◆ **Empatia** – interpretarea corectă a sentimentelor altora, abilitatea de a înțelege starea de spirit a altei persoane (Davis, 1983). Empatia este deci o modalitate intuitivă de cunoaștere a celorlalți

deoarece ea asigură o formă de comunicare afectivă și de transpunere imediată, sentimentală, făcând posibilă o identificare cu alte persoane la tensiunea cu care ele trăiesc o anumită situație.

- ◆ **Gândirea pozitivă** este o cură rapidă pentru toate problemele, este o metodă de reprogramare a gândurilor și prin aceasta modificarea vieții. Este un tip de gândire în care predomină optimismul. Cine manifestă mult optimism înseamnă că este cu siguranță plin de speranță, încredere sau credință. A avea permanent încredere în reușita unei acțiuni sau a alteia fără a pierde bunul simț, a găsi soluții acolo unde alții s-au resemnat, a avea curajul să străbați neprevăzutul și să provoci la luptă misterul, înseamnă că manifesti fără să știi o gândire pozitivă. A vedea binele din orice lucru, *a te opune răului din om, dar nu omului*, a ști să transformi o înfrângere în victorie, a ști să pierzi atunci când ești înfrânt, toate acestea, provin dintr-o gândire pozitivă.
- ◆ **Relații de parteneriat** – coparticipare, implicare pe baze egale la o acțiune de interes comun, păstrându-se simetria rolurilor
- ◆ **Parteneriatul de gen** (în familie, școală, societate) – presupune preluarea de roluri, funcții și responsabilități diferite în aceste contexte, cooperarea pentru rezolvarea unor probleme comune, comunicarea eficientă, susținerea, respectul și încrederea reciprocă.
- ◆ **Orientarea școlară și profesională** – sistem de acțiuni educativ, prin care elevul este sprijinit, pe parcursul vieții sale școlare, în alegerea formei de învățământ, potrivite înclinațiilor și aptitudinilor sale, ținând de posibilitățile oferite de piața muncii în perspectivă. (Gh. Ștefan)
- ◆ **Consilierea în carieră** este o metodă eficientă de explorare și sistematizare conștientă a atitudinilor și aptitudinilor de care dispune și care sunt cerute de piața de muncă.
- ◆ **Demersul pedagogic „infuzional”** angajează noile educații în aria unor discipline școlare diferite, integrându-le în structura acestora.
- ◆ **Demersul pedagogic modular** presupune abordarea noilor educații ca modul separat în cadrul unor discipline școlare.
- ◆ **Demersul pedagogic disciplinar** angajează noile educații în cadrul unei discipline școlare diferite.
- ◆ **Demersul pedagogic transdisciplinar** abordează noile educații la nivelul unor sinteze științifice propuse trimestrial sau anual de echipe de profesori de la diverse discipline.

BIBLIOGRAFIE

1. Baiasu, Sorin, *Egalitate și diferență: doua versiuni ale dilemei și libertatea de a o rezolva*, în Todorean, Olivia (Editoare): *Itinerarii contestatate. Studii de teorie politică feminista*, Politeia, SNSPA, București, 2003.
2. Bocioc, F., Dimitriu, D., ș.a., *Gender Mainstreaming – metode și instrumente. Ghid practic pentru abordarea integratoare a egalității de gen*, Editura „Neva”, București, 2004.
3. Bock, G., *Femeia în istoria Europei. Din Evul Mediu până în zilele noastre*, Editura Polirom, Iași, 2002.
4. Bodrug – Lungu, V., Zmucilă, L., ș.a., *Promovarea egalității genurilor în Moldova: Aspecte sociale și legislative* (ghid de organizare a traing-urilor), CEP USM, Chișinău, 2005.
5. Bourhis, R. Y., Leyens J.-Ph. (coord.), *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Editura Polirom, Iași, 1997.
6. Bradeanu A., Dragomir O., Frumusani D., Surugiu R, *Femei, cuvinte și imagini. Perspective feministe*, Editura Polirom, Iași, 2002.
7. Brown, Lester R., *Probleme globale ale omenirii, Starea lumii 1996*, Editura Tehnică, București, 1996
8. Bulai, Ana, Irina Stanciugelu, *Gen și reprezentare sociala*, Editura Politeia, SNSPA, București, 2004.
9. Cazacu, T., manual de limba română pentru clasa a V-a a școlii alolingve, Editura “Lumina”, Chișinău, 2000.
10. Cernicevsci, S., *Educație și eros. Gid practic pentru educatori, părinți, tineri*, Editura “Polirom”, Iași, 2001.
11. Ciocoi, T., *Virilitate și feminism în literatură, în Contrafort*, anul X, nr.7-8 (105-106), Chișinău, iulie-august 2003, p.14-15.
12. Cristea, S., *Dicționar de termeni pedagogici*, Editura Didactică și Pedagogică RA, București, 1998.
13. ****Democrația la feminin. Istoria verbală*, Editura “Știința”, Chișinău, 2005.
14. Cucuș, C., *Pedagogie*, Editura “Polirom”, Iași, 2002.
15. *Curriculum de bază. Documente reglatoare*, Tipcim, Cimișlia, 1997.
16. *Curriculum la dirigenție*, Editura “Lyceum”, Chișinău, 2003.
17. Dragomir, Otilia, Balan, Elena, Stefan Cristina, *Formarea elevilor pentru o viața personală din perspectiva privatității*, în Vlăsceanu L. et all (Coordonatori): *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu*, Editura Polirom, Iași, 2002.
18. Dragomir, O., Miroiu, Mihaela, (edit.), *Lexicon feminist*, Editura Polirom, Iași, 2002.
19. *Educația gender: Glosar/ V.Bodrug – Lungu, V.Jardan, L.Zmucilă*, Gender-Centru, USM, Chișinău, 2004.
20. ****Femeia în labirintul istoriei. Istoria verbală*, Editura “Știința”, Chișinău, 2006.
21. *** *Femeia în zonele de conflict. Istoria verbală*, Editura “Știința”, Chișinău, 2006.
22. *** *Femeile pot reuși*, Chișinău, 2006.
23. *** *Femeile și bărbații în Republica Moldova. Anuar statistic*, Departamentul Statistică și Sociologie, Chișinău, 2005.
24. Gheonea, Elena, Gheonea, Valentin, *Femeile în propaganda regimului comunist, în vol. Femeile în România comunistă*, Olteanu, Cristina (Ed.), Editura Politeia, SNSPA, Bucuresti, 2003.
25. *Ghidul învățătorului Educație creștin-ortodoxă*, cl.I-IV, Chișinău, 2004.

26. Grunberg, Laura, *(R)evoluii în sociologia feminista*, Editura Polirom, Iași, 2003.
27. Grunberg, Laura, Miroiu Mihaela (Editoare), *Gen și educație*, Societatea și Analize Feministe AnA, București, 1997.
28. Grunberg, Laura, Ștefănescu, D., *Integrarea versus separare. Ghid prietenos la gen*, Societatea și Analize Feministe AnA, București, 2004.
29. Handrabura, Loretta, *Participarea femeilor în viața publică și politică în Republica Moldova*, în *Participarea femeilor în viața publică și politică: provocări și impedimente*, Studiu, Editura "Gunivas", Chișinău, 2006.
30. Handrabura, Loretta, *Stereotipuri de gen în mass-media*, în *Didactica Pro...*, Chișinău, nr. 2 (24), 2004, p. 53-55 (I parte) și nr. 5-6 (27-28), 2004, p. 114-126 (partea a II-a).
31. Handrabura, Loretta, *Toleranța de gen*, în *Educația pentru toleranță*, Supliment al revistei de teorie și practică educațională „Didactica PRO...”, Chișinău, 2004, p. 41-47.
32. Handrabura, Loretta, Goraș-Postică, Viorica ș.a., *Toleranța de gen*, în *Educația pentru toleranță*, Auxiliar didactic în ajutorul dirigintelui, Chișinău, 2005, p. 62-68.
33. Hikling, M., *Ce le spunem copiilor și adolescenților despre sex*, Editura "Humanitas", București, 2000.
34. Hooks, B., *Teoria feministă de la margine spre centru*, Editura "Tehnica-Info", Chișinău, 2003.
35. Ilis, F., *Cinci nori colorați pe cerul de răsărit*, București, 2006.
36. Kant, Im., *Despre pedagogie*, Editura "Paideia", București, 2002.
37. Laqueur, Th., *Facerea sexului. Corp și gen de la greci la Freud*, Editura "Humanitas", București, 1999.
38. Lypovetsky, G., *A treia femeie*, Editura Univers, București, 2000.
39. ****Manual de educație pentru sănătate*, Fundația Soros, Programul Educație pentru Sănătate
40. Marinescu, Valentina, *Muncile casnice în satul românesc actual*, Editura Polirom, Iasi, 2002
41. Marinageli, L., *De vorbă cu Pinocchio*, Editura "Arc", Chișinău, 1999
42. Mihailescu, Stefania, *Din istoria feminismului românesc, Antologie de texte (1838-1929)*, Editura Polirom, Iasi, 2002.
43. Mihailescu, Stefania, *Emaniciparea femeii române. Antologie de texte 1815-1918*, Editura Ecumenica, București, 2001.
44. Miroiu, Mihaela, Convenio. *Despre natură, femei și morală (1996)*, reed. Editura Polirom, Iasi, 2000.
45. Miroiu, Mihaela, *Drumul către autonomie. Teorii Politice Feministe*, Editura Polirom, Iași, 2004.
46. Miroiu, Mihaela, *Gândul Umbrei. Abordări feministe în filozofia contemporana*, Editura Alternative, București, 1995.
47. Miroiu, Mihaela, *Politici ale echității de gen. Ghid pentru învățământul universitar din Europa Centrala și de Est*, Editura Politeia, SNSPA, Bucuresti, 2003.
48. Miroiu, Mihaela, Miroiu, Mihaela, (Ed) *Jumătatea anonimă, Antologie de filozofie feminista*, Editura Șansa, București, 1995.
49. Miroiu, Mihaela, *Feminismul ca politica a modernizării*, în vol. *Doctrine politice. Concepte universale și realități românești*, coord. Alina Mungiu Pippidi, Editura Polirom, Iasi, 1998.
50. Miroiu, Mihaela, Liliana Popescu, "Post-Totalitarian Pre-Feminism", în *Romania since 1989*.
51. Miroiu, Mihaela, *Societatea Retro*, Editura „Trei”, București, 1999.

52. Nicolescu, Valentin Quintus, Pirca, Radu, *Femeia în gândirea naționalistă românească: patriarhalismul indiferenței*, în Bucur, Maria, Miroiu, Mihaela (Editoare), *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*, Editura Polirom, Iași, 2002.
53. Olteanu, Cristina (Ed), *Femeile în România comunistă. Studii de istorie socială*, Editura Politeia, SNSPA, București, 2003.
54. Osmochescu, Eugen, Rotarciuc, Dina ș.a., *Analiza Gender a legislației Republicii Moldova*, Chișinău, 2004.
55. Pasti, Vladimir, *Ultima inegalitate. Relațiile de gen în România*, Editura Polirom, Iasi, 2003.
56. Pasti, Vladimir, Ilinca, Cristina, *Discriminarea de gen-o realitate a tranziției*, Raport de Cercetare, Institutul de Studii ale Dezvoltării, București, 2001.
57. Popa, Raluca Maria, *Dimensiuni ale patriarhatului în gândirea liberală românească între 1848 și al Doilea Război mondial*, în Bucur, Maria, Miroiu Mihaela (Editoare), *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*, Editura Polirom, Iași, 2002.
58. Popescu Liliana (Ed.), *Gen și Politică, Femeile din România în viața publică*, PNUD și AnA, București, 1999.
59. Popescu, Liliana, *Politica sexelor*, Editura Maiko, București, 2004.
60. *** *Politicile sexuale și Uniunea Europeană. Noua provocare feministă*, Editura Tehnica-INFO, Chișinău, 2001.
61. Reardon, B.A., *Toleranța – calea spre pace*, Editura Arc, Chișinău, 2004.
62. Rusnac, Svetlana, Zgardan, Vasile, *Identitatea de gen și dificultățile de identificare determinate de schimbarea rolurilor sociale*, în *Didactica Pro...*, Chișinău, nr. 3 (25), 2004, p. 18-25.
63. Șefan-Mihai, Cristina, *Datoria de existență*, Editura Arefana, București, 2001.
64. Ștefănescu, Doina, Miroiu, Mihaela (Editoare), *Gen și politici educaționale*, Editura Step-by Step, București, 2001.
65. Ștefănescu, Doina, *Dilema de gen a educației*, Editura Polirom, Iași, 2003.
66. Ștefănescu, Doina-Olga, Handrabura, Loretta ș.a., *Modele și valori de gen în învățământul public din Republica Moldova*, Editura Elan Poligraf, Chișinău, 2005.

Reviste, sondaje

1. *Barometru de gen*, 2000, Fundația pentru o Societate Deschisă, București, http://www.gender.ro/gender_bar.htm
2. *Barometru de gen*, 2006, Fundația pentru o Societate Deschisă, Chișinău.
3. *Buletin Informativ. Centrul Național de Studii și Informare pentru Problemele Femeii*, Chișinău.
4. *Buletin Juridic Informativ*, Chișinău, 2004.
5. Cantarji, O., Dilion, M., Handrabura, L., *Participarea femeilor în viața publică și politică: Provocări și impedimente*, Studiu, Editura “Gunivas”, Chișinău, 2006
6. *Republica Moldova. Rezultate și studii în baza sondajului de opinie*, Editura “Aerc”, Chișinău, 2006.
7. *Revista Studii gender*, Chișinău, nr. 1-6, 2001-2002.

*** SUPORTUL DIDACTIC AL DISCIPLINEI SE FOCUSEAZĂ PE AUXILIARUL DIDACTIC „EDUCAȚIE PENTRU ECHITATE DE GEN ȘI ȘANSE EGALE”, EDITAT DE CENTRUL EDUCAȚIONAL PRO DIDACTICA ÎN 2007.**